

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 93

číslo: 13

31. března 2013

Cena: 8 Kč

O KŘÍŽI A ÉTOSU VELIKONOC

L 9,23, Mt 19,14

Velikonoce jsou téma, dávající řadu námětů. Pro toto zamyšlení jsem zvolil vlastně jakési dvojitéma *Kříž a děti, dítě*. Cynik by řekl, bodejť by ne, s dětmi bývá kříž... Ale je to trochu jinak a tato dvě témata zdánlivě nesourodá jsem volil zcela záměrně. Ona spolu úzce souvisí a nejen tím, že kříž je výsostným znamením Velikonoc a tradiční velikonoční zvyky si nejvíce užívají děti.

Kříž – jak o něm napsal Jan Zahradníček: *horizont i vertikála všech lidských nadějí*... všimli jste si někdy, jak se lidé znamenají křížem?

Někdy mám pocit, že svými rozmáchlými gesty odhánějí mouchy, jindy zas jakoby smetali drobky ze svého oděvu. Variací je řada a věřte, že to vypovídá o mnohém, je to ta bezděčná nonverbální řeč těla. Všiml jsem si, že kříž bývá mnohými podvědomě odmítán, a že je odmítáno vše, co s křížem souvisí. Snad že v podvědomí se nám pojem kříže transponuje do obtíží, trablů, starostí a nesnází. A to my nemáme vůbec rádi, o to nestojíme... Ale všiml jsem si, jak se křížem znamenají děti. Když vidím svoje malé vnučky, a nejen ony, s jakou

pečlivostí a vážností tak činí, dojímá mne to. Pro tyto děti, aniž to tuší, je kříž skutečným horizontem i vertikálou naděje, protože jejich duše a srdce jsou čisté.

Exupéry, ačkoliv psal poezii velice málo a ta, kterou napsal, není nijak významná, ale znal poezii toho, kdo se nesmíří se ztrátou dětství. Nejvíce ho totiž rozesmutňovalo, když viděl v lidech vnitřní smrt, smrt dítěte v nitru dospělého. S tím se nesmířoval a proti tomu vyznívala převážná část jeho literárního úsilí. Neměl klid, pokud neučinil něco pro to, aby zažehnal v sobě i jiných tuto smrt. Myslím, že tady je právě onen styčný bod obou témat – kříže a dítěte. Onen souzvuk s Ježíšovými slovy o tom, že: „*nebudete-li jako ony, nevejdete do království nebeského*...“. Možná, že to není příliš teologické, ale já právě v tomto vidím onen étos velikonočního poselství: nikoliv smrt, ale život. A kdo jiný než děti, které jsou zrcadlem našich životů, a co jiného než čistota, dětská čistota našich srdcí a duší, je zárukou shledání s Kristem.

Z knihy Stanislava Kubína *Čtyřiatřicet zamyšlení, deset modliteb a jedno interview*

Mozaika z baziliky Božího hrobu v Jeruzalémě

DUCH VANE, KAM CHCE

Arcibiskup z Buenos Aires kardinál **Jorge Bergoglio**, nyní **papež František**, je *pontifex maximus*, před nímž stojí v plné dějinné ostrosti působení v čase velkého rozvratu, střetu civilizací, jak naši dobu charakterizují američtí filozofové. Rozkročení se mezi kontinenty Nového a Starého světa, jež pramení z jeho původu, vzdělání, praxe i směřování, patří k přirozeným koordinátám jeho konání. K porozumění jeho osobnosti nutno vyjít z charakteristických rysů dosavadní služby. Z kanonického hlediska je biritualistou, což je významné především vůči křesťanskému Východu a znamením ekumenické i kulturní a civilizační otevřenosti. Snad také i pro řešení celibátu jako předpokladu udělení kněžského svěcení. Příslušnost k jezuitskému řádu je důležitá pro jeho osobní formaci – signalizuje pohotovost k po-

slušné službě Kristu, misijní aktivitu a intelektuální dynamiku a brilanci. Pro nás je zajímavé, že doktorská studia konal ve Frankfurtu nad Mohanem na jezuitské **Philosophisch-Theologische Hochschule Sankt Georgen**, s níž měla Husitská teologická fakulta během mého děkanátu pozoruhodnou pedagogickou spolupráci. Pro zaměření této vysoké školy je typický její letošní, řekli bychom „badatelský“, záměr – migrace. S ní má papež osobní zkušenost – jeho rodiče přišli z Itálie hledat práci do Jižní Ameriky. Na problémy přesídlení navazuje inkulturace migrantů, spojená většinou s bilingvní komunikací v rodině doma a ve škole a na ulici s okolím. To již se z oblasti kultury posunujeme k otázkám sociálním a nakonec i politickým, jejichž regionální syrovost a drsnost jako arcibiskup v Buenos Aires prožíval –

a v globální rovině jako papež František bude zakoušet v příštím čase. Chudí – a to nejen skromní – nýbrž uražení a ponížení, samotní a opuštění – budili zvláštní pozornost Ježíšovu i prvotní církve. Přiklon k této sféře souzněl s misijní činností Církve a nejinak je tomu i dnes, jakoli jsou cesty komunikace dnes technicky podstatně jiné. Komunikaci se lze naučit a sociální otázky studovat a hledat jejich metodické řešení. Rozhodující pro spásné dílo Církve je láska a moc z Ducha svatého. Jestliže volba Ducha svatého – věřím společně s bratry katolíky – padla na arcibiskupa „z konce světa“, důvěřujeme společně, že jeho služba „služebníka služebníků“ bude provázena vanutím Ducha, který vane, kam chce. Za to se s křesťany na Východě i Západě, Severu i Jihu srdečně modlíme. **Zdeněk Kučera**

VELIKONOČNÍ POSELSTVÍ BISKUPŮ CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ HUSITSKÉ

„Zůstaň s námi, vždyť už je k večeru a den se schyluje.“ *Vešel tedy a zůstal s nimi. Když byl s nimi u stolu, vzal chléb, vzdal díky, lámal a rozdával jim. Tu se jim otevřely oči a poznali ho.* (L 24,29–31)

Sestry a bratři,

zdravíme vás v čase velikonočních svátků a spolu s vámi toužíme sdílet radost i naději, kterou máme ne z lidského uvažování, ale z víry v obětovaného a vzkříšeného Ježíše Krista, Velekněze své církve a jediného našeho Pána a Spasitele.

V blízkosti velikonočních tajemství se obracíme na vás, členy Církve československé husitské, abychom vás povzbudili ke společné víře, která čerpá jistotu z velikonočního poselství o Kristově kříži a vzkříšení (2 K 13,4). Naše společná víra může přijímat svou sílu ze svátostí, naslouchání Písmu a pravidelné a opravdové modlitby, a jejím projevem je poslušnost vůči Evangelium a solidarita s druhými.

Jako církev můžeme předávat svému národu a společnosti jen to, čím sami žijeme. Bude-li to jednota, smíření, radost a společná touha po Kristu, pak právě tím budeme posilovat a pomáhat našemu národu a společnosti v době, která je náročná a v mnohém se jeví jako beznadějná. Vždyť nemáme-li naději v živém Bohu, stává se náš život prázdný a je poznamenán klamem a nejistotou (1 Tm 4,10).

Učme se neustále od Krista, co je to pravá pokora a tichost (Mt 11,29; Mt 21,5). Z jeho síly, ne z té naší lidské, budujme v našich náboženských obcích duchovní chrám, který bude otevřen všem lidem hledajícím a přicházejícím.

Husitská tradice s přijímáním podobojí způsobou chleba a kalicha se stává srozumitelná a pochopitelná právě z velikonočních událostí spásy. Tyto události zpřítomňujeme v našich sborech při slavení svátosti večeře Páně. Svátost večeře Páně je jedinečným darem a současně znamením vzájemného sdílení a obnovování jednoty bratrského společenství Kristova lidu. Při slavení svátosti poznali učedníci vzkříšeného Krista. Právě tímto způsobem jej v našich sborech a modlitebnách můžeme poznávat i my a také všichni ti, kteří jsou zvaní (Mt 11,28; L 14,17).

Vyprošujeme vám milost a pokoj Ježíše Krista, našeho Pána, a jsme s vámi v tomto čase.

Vaši biskupové

Jana Šilerová
Jan Hradil

Štěpán Klásek
David Tonzar
Tomáš Butta

Petr Šandera
Filip Štojdl

Březen L. P. 2013

MEZI NEBEM A ZEMÍ

1 S 28,6–21

Na zdánlivě jednoduchou otázku: **co říká Bible o posmrtném životě?** není lehké odpovědět, a při každém pokusu o to je důležité uvědomit si, v jakém kontextu jednotlivé výpovědi, kterých je celá řada a jsou různorodé, často i protichůdné a nejednoznačné, od sebe časově vzdálené, jsou na toto téma v Bibli uvedeny. Stejně tak je důležité ptát se po kontextu samotného mluvího, který nám onu „biblickou odpověď“ sděluje. Jinak bude totiž odpovídat židovský věřící, jinak křesťan, jinak rabín a jinak kněz, v době Ježíšově by vám odpověděl jinak

farizej a jinak saducej, samotní židé odpovídali odlišně v dobách prvního chrámu a v době po zničení chrámu třetího. Tuto pestrou škálu pohledů Bible odráží. Jednotlivé odpovědi v rovině tvrzení v ní tak v tomto smyslu zkrátka nenajdeme. Mohli bychom jednotlivé výpovědi poskládat jednu za druhou a každou z nich z Bible očitovat. Byli bychom však překvapeni, jak pestrý a zároveň nesourodý obraz by nám vyvstal před očima. Budeme-li se však snažit na svou otázku najít odpověď víry – a ta jediná je v této problematice relevantní – můžeme s úspěchem použít Ježíšovu

odpověď na kříži lotru po pravici: „*Ještě dnes budeš se mnou v ráji*“, a o povaze tohoto ráje pak užít výpověď Pavlova: „*Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují*.“ Kdo chce však jít ve svém hledání života po životě v duchovních intencích Bible dál, může jako modelový příklad použít známý příběh ze Starého zákona o setkání krále Saula s věštkyní v Én-dóru. Podívejme se na něj podrobněji.

První izraelský král Saul v čase, kdy se odvrátil od Hospodina. Do konce

Pokračování str. 3

Vzkříšený stojí vedle nás

S tebou jsme, Bože, Duchem spojeni, s tebou přichází svatost do našich životů. Neklidem a zmatky zmítaný svět potřebuje světlo. Světla je zapotřebí také církvi. Přejeme si vnímat svatost v církvi, vědět, že je skutečným tělem Kristovým a i my jsme tu její nedílnou součástí. Únava dne spadne a každý z nás se soustředí na Slovo. Je třeba svět vnímat svými vlastníma očima, ovšem ne podle našich nedokonalých představ, nýbrž podle Ježíše, v niterném souladu s ním. Nemůžeme si dovolit Ježíši určovat roli, není důležité, jak my ho chceme vidět, ale jaký on je v souznění s Bohem. Umíme si představit, jak Marie Magdalská (J 20,11–18) stojí v hrůze nicoty a v bolesti beznaděje před prázdným hrobem svého Mistra. Trpící Marie má prázdné ruce. I my sami se občas propadáme do stavu naprosté nicoty a beznaděje a v tom okamžiku zapomínáme, že Vzkříšený už stojí vedle nás. Je blízko. Je živý a jde nám naproti v lásce. Je překonáno existenciální vyprázdnění, přestává nás díky víře trápit ztráta smyslu. Člověk nemůže žít se ztrátou smyslu, má se duchovně probudit a vnímat Ježíše.

Když se ocitáme ve stavu bázně, až hrůzy, jako tato Marie, pak v takové chvíli zaslechneme tichouňky Boží hlas. I nás osloví tak, jako ji oslovil jménem: „Marie“. Marie se nemá Pána dotýkat, ještě totiž nevešel k Otci, je dosud přítomen v duchovním těle: „soma pneumatikon“. Tam je ono rozmezí mezi smrtí a vzkříšením. Smrt, nicota, nastává bod, kdy se všechno zastaví. Jedná se o jakési pásmo přechodu, zbytek nicoty a existenciální nouze. Tušíme na okamžik, co znamená ocitnout se mezi křížem a vzkříšením. Smrt vítězí až do noci vzkříšení, pak je poražena. Víra přichází a žije z lásky, ze vztahu Boha a Ježíše k nám. Nemusíme se Boha dotýkat, nemusíme ho vidět, očima živé víry vidíme, cítíme, slyšíme vnitřně. Ježíš je s námi v lásce. To nás upokojí. Moc Ducha je přesvědčivá, náhle víme, co máme konat, kdo nás potřebuje, jaká má být naše cesta. Ježíš je neviditelný, ale můžeme ho vnímat duchovně stejně, jako ho vnímaly ženy u hrobu a také potom učedníci na cestě do Emaus. Srdce jim planulo, když s ním hovořili. Ještě ovšem nerozpoznali, že je to jejich Mistr a Pán. Až když s nimi seděl u stolu a lámal chléb, pochopili. Ježíše poznaly nejprve ženy u hrobu a staly se dokonalými zvěstovatelkami. Uvědomujeme si, že Kristus ženy nepodceňuje, mají pro něj váhu, je vůči nim spravedlivý.

V těchto dnech lépe chápeme, že i my se podobáme Ježíšovým prvním učedníkům a učednicím. Ve svém nitru prociťujeme a prožíváme bolest ukřižování, roztržení chrámové opony, tmou o polednách. Ztotožňujeme se ve svém srdci se smrtí Beránka, čistého a neviného. Odehrává se velké mystérium přechodu ze smrti do života.

Olga Nytrová

Z kazatelského plánu

Hod Boží velikonoční

Nezemřu, budu žít, budu vypravovat o Hospodinových činech. Aleluja! O život tě prosil; daroval jsi mu jej do nejdelsích časů, navěky a navždy. Aleluja!

Žalm 118,17 / Žalm 21,5

První čtení: Skutky 10,37–43

Tužby velikonoční (I):

1. Aby Kristovo vzkříšení našim srdcem proniklo a k životu věčnému nás přivedlo, modleme se k Hospodinu.
2. Aby Kristovo vítězství v celém světě zavládlo a mír národům přineslo, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Nebeský Otče, děkujeme ti, že vzkříšením svého Syna jsi porazil naši smrt a pozval nás k věčné blaženosti. Dej, ať se moc jeho zmrtvýchvstání projeví v našem životě! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: 1. Korintským 15,19–26

Evangelium: Jan 20,1–18

Verše k obětování: Daniel 12,1,2

Verše k požehnání: 1. Korintským 5,7–8

Modlitba k požehnání:

Nebeský Otče, o velikonočních svátcích oslavujeme tvou lásku, kterou jsi prokázal všem lidem, když jsi nás vykoupil křížem a vzkříšením svého Syna. Ochraňuj svou církev a veď nás do nebeské slávy! Ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 248, 250, 252, 255, 260, 329, 332

Z NOVOZÁKONNÍCH VÝKLADŮ

6

Setkání se vzkříšeným – Marie Magdalská J 20,11–18

Pokračování z minulého čísla

Žádný výklad těch slov nás plně neuspokojí. Těmto Ježíšovým slovům bývá dáván duchovní význam. Argumentuje se tím, že k jedinému reálnému kontaktu s Ježíšem dochází až po nanebevstoupení – není to kontakt fyzický, ale kontakt skrze víru ve vzkříšeného a věčně živého Pána.

To je jistě cenná pravda, ale nezdá se, že by to byl pravý smysl této statě. Jiní vykladači naznačují, že řečtina je tu z aramejského originálu chybně přeložena. Ježíš samozřejmě mluvil aramejsky a ne řecky. A to, co nám tu Jan předkládá, je řecký překlad Ježíšových slov. To, co Ježíš ve skutečnosti řekl, to byla výzva: „Nedotýkej se mě; ale dříve než vystoupím k svému Otci, jdi k mým bratrům a řekni jim...“

Bylo to asi tak, jako kdyby řekl: „Nezdržuj se tak dlouho radostí, žes mne poznala. Jdi a řekni tu dobrou zprávu ostatním učedníkům!“

Nad Písmem

ZÁKLADNÍ TÓN

Než začne zpívat pěvecký sbor, sbormistr vezme ladičku a udá základní tón. Společný zpěv může začít. Praxe společného muzicírování nám může posloužit jako podobenství pro naši víru. I pro ni platí – chcete-li – základní tón. Jím je velikonoční poselství:

„Chci vám připomenout, bratři, evangelium, které je základem, na němž stojíte: Kristus byl vzkříšen.“ Žijte! Naši ladičkou je Bible. Musíme jí dobře naslouchat, abychom tichý tón, který udává, dobře uslyšeli a mohli jej pak dále reprodukovat. Základem křesťanské víry je velikonoční svědectví první křesťanské obce. S ním chceme souznít: jednotlivci i celá obec s křesťany na celém světě. Všichni hledáme „základní tón“, na nějž je naše společná víra naladěna: Ježíš Kristus, náš Pán, žije. Toto vyznání je předpokladem křesťanské víry. Z něj se neustále rodí živá víra. Když sbormistr udá tón, už se nediskutuje. Nediskutuje se o tom, jak jsme k tomu tónu dospěli. Prostě se začne zpívat. Tak je tomu i s naší vírou. Je udán „tón“: „Ježíš Kristus, náš Pán, vstal z mrtvých.“ Očekává se, že se bude „zpívat“. Tedy že se bude podle toho žít. Tak je to jednoduché!

Jednoduché by to bylo, kdybychom se chovali jako pěvecký sbor. Slyšíme základní tón, ale bohužel hned potom nezačne život. Začneme zkoumat, hloubat, vysvětlovat, jak jsme k němu dospěli. Je to skutečně ten správný tón? A zapomeneme na to nejdůležitější: začít z toho žít! Potíže vypořádat se s tímto poselstvím nejsou dány obsahem poselství. Jsou to naše vlastní potíže, jež máme se svým vlastním životem. Náš život je totiž naladěný na jiný tón, v tom je ta potíže. Není naladěný na tóninu velikonočního poselství, nýbrž na jakýsi cizí tón, který nám dělá problémy, aniž si to uvědomíme. Zpravidla ten cizí tón potlačujeme. Nechceme si ho připomínat, ale nemůžeme se ho zbavit.

Řecký imperativ je přítomný imperativ a přesně by měl znamenat: „Přestaň se mne dotýkat.“

Tedy – nedrž se mne tak sobecky jen pro sebe. V krátké době jdu ke svému Otci. Chci se ještě setkat se svými učedníky, a to tak často, jak to jen bude možné. Abychom nepromarnili čas, jdi a řekni jim tu dobrou zprávu, abychom mohli být všichni zase spolu.“ To dává smysl a odpovídá tu situaci. Ještě je možný další výklad. V ostatních třech evangeliích se vždycky zdůrazňuje strach těch, kdo najednou poznali Ježíše. U Matouše 28,10 znějí Ježíšova slova takto: „Nebojte se!“ U Marka 16,8 končí příběh takto: „...protože na ně padla hrůza a úžas.“

U Lukáše 24,5 je řečeno, že je „zachvátíl strach“. V Janově podání není zmínka o tomto posvátném strachu. Ale berme v úvahu, že pisaři, když opisovali evangelia, mohli udělat chybu, protože čist rukopisy nebylo snadné. Někteří bada-

telé si myslí, že Jan původně nepsal „ME APTOU“ – nedotýkej se mne, ale „ME PTOU“ – neboj se. (Sloveso PTOEIN znamená třást se strachem.) V tom případě Ježíš řekl Marii: „Neboj se, ještě jsem neodešel ke svému Otci, jsem tu stále s tebou.“ Žádný z uvedených výkladů není plně uspokojivý. Ale ten druhý se jeví jako nejlepší z těch tří.

Ať už se to stalo jakkoli, Ježíš poslal Marii zpět k učedníkům se zvěstí, že to, o čem s nimi často mluvil, se stalo skutečností. Byl na cestě k svému Otci a Marie přišla se zprávou: „Viděla jsem Pána.“

V Mariině zprávě je sám grunt křesťanství, protože křesťan je v podstatě ten, kdo může říci: „Viděl jsem Pána.“ Křesťanství neznamená vědět něco o Ježíši – znamená to znát ho. Neznámená to diskutovat o něm – znamená to setkat se s ním. Znamená to jistotu, že Ježíš je živ.

Přeložila Jiřina Kubíková

JAN 20,1 –18

o smrti, pak tím míní, že nemůžeme důvěřovat Bohu a že nechceme důvěřovat Bohu. Kdo však chce slavit křesťanské Velikonoce, musí se odvážit důvěřovat Bohu právě v tomto životně rozhodujícím okamžiku: „Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých!“

Ptát se po důkazech a snašet důkazy nikam nevede. Ani Pavel tomu neunikl. V našem textu se pokouší svým protivníkům a oponentům dokázat logickou úvahou něco, co se jakékoliv logice naprosto vymyká. Nakonec i Pavel skončí u prostého svědectví: „Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých“. Kruh se uzavřel. Tato věta je výpovědí víry, větou důvěry, spolehnutí se. Kdo se na to spolehne, ten naladí svůj život na správnou tóninu. Není to tónina lidské logiky. Jde o tajemství, jež neodhalí žádná věda. Jde o vyznání, že život a smrt jsou plně v Boží moci. Pavel sám se s tímto poselstvím vydal na cestu, aby je předal svým současníkům. Nový život z Krista se nedá zdědit. Každá generace a každý jednotlivec se pro něj musí sám rozhodnout. Pomoc při tom rozhodování je nám tu nabízena. Poselství, že „Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých“, nám vyřizují generace lidí, kteří podle něj naladili a prožili svůj život. Velikonoce nejsou teorie, nýbrž životní praxe, kterou Bůh vyvolal uprostřed světa prostřednictvím lidí, kteří mu důvěřují. Pán Bůh touží po tom, abychom i my k nim patřili. Tak staň se!

Josef Špak

Milý Otče,

dopřej nám tu milost, abychom se ve svém životě, ale i v poslední hodině, osvědčili jako tvé děti.

Zbav nás strachu ze smrti!

Vždyť tvůj Syn Ježíš Kristus o Velikonocích zvítězil nad smrtí a nám všem zaslíbil nový život.

Pomoz nám dary svého Ducha,

abychom statečně čelili všem silám zmaru všude tam, kde je to nutné, především pak sami v sobě. Amen.

MEZI NEBEM A ZEMÍ

Dokončení ze strany 1

života už mu zbývá jen několik hodin. Je panovníkem, který zakázal na území své říše jakékoliv magické praktiky. Prorok Samuel – v té době už zemřelý, byl tím, který Saula a následně i Davida pomazal za krále nad Izraelem. Én-dórská věštkyně – nekromantka, byla ženou, která vyvolává duchy zemřelých. Z biblického textu vyplývá, že je možné určitým způsobem okultní praktiky vstoupit do kontaktu se zemřelými. Saulovým důvodem k tomuto jednání je, aby mu žena věštila prostřednictvím ducha zemřelého. Chce se zeptat na něco, co se týká jeho – Saulova života. Tímto jednáním překračuje vlastní zákaz, normu, kterou on sám vydal druhým lidem k jejich ochraně. Saulovo jednání je znamením odvrácení se od Hospodina. Neztrácí víru v Boha, ale přestává chodit po jeho cestách. Neřídí se Božím úradkem, nenachází ve svém životě Boží vůli, třebaže je v Bibli řečeno, že se Hospodina doptával, ale ten mu neodpovídal ani skrze sny, ani skrze urím – losy, ani skrze proroky. Bůh mlčí, ale je to proto, že se odmlčel Saul; neodvrací se Bůh od Saula, ale Saul od Boha. V tomto odvrácení hledá pomoc věštkyně, kterou žádá, aby mu vyvolala ducha mrtvého proroka. Že věštkyně není pouhou iluzionistkou obratně využívající lidské důvěřivosti je zřejmé z toho, že Saula v jeho přestrojení pozná až ve chvíli, kdy vyvolá Samuelova ducha. Zdali ducha viděl i Saul, není zcela jasné. Zcela jistě ho viděla věštkyně, která ho popsala jako *božský zjev vystupující ze země*; Saul naopak padl na kolena tváří k zemi a klaněl se. Následně s prorokem hovořil – slyšel tedy jeho hlas a byl schopen s ním komunikovat.

Toto vyprávění z 1. knihy Samuelovy nic nevypráví o povaze bytí člověka po jeho smrti. Nemá cenu rozebírat, zdali Samuelův duch je skutečným Samuelem a jak je možné, že zemřelý se takto mohl vůli jiného člověka dostat zpátky do tohoto světa. Příběh je především **polemikou proti snaze podmaňovat si svět zemřelých na úkor vztahu s živým Bohem**. Samuel začíná svůj rozhovor se Saulem otázkou: „*Proč rušíš můj klid?*“ Liturgická modlitba církve: „*Requiescat in pace*“ – „*At' odpočívá v pokoji*“ směřovaná k zemřelým se jeví jako nanejvýš opodstatněná. Ti, kteří zem-

řeli, odpočívají – nebo mají odpočívát – v pokoji, v klidu, nerušení. Nemají být žádným způsobem vytrhováni a jakkoliv uváděni do světa živých, nejméně pak praktikami, které by se týkaly jejich ducha. Mezi světem živých a mrtvých je zřetelná hranice, která nemá být z vůle člověka a jeho jakýchkoliv pohnutek překračována. Jestli je bytostně něco cizí jak židovství, tak křesťanství, je to nekromancie – ale také zahlednost do světa mrtvých a tedy i do řešení otázek, co bude po smrti, jaký je osud zemřelých. Osvědčenou odpovědí pramenící z víry je ona stará modlitba R.I.P. – *Requiescat in pace* – at' odpočívají v pokoji! Takové přesvědčení od dávnověku představovala hřbitovní zeď jako dělící čára dvou světů. Její zdánlivě zbytečná šíře, dosahující okolo některých historických hřbitovů až několika metrů, měla být jasným znamením neprostopustnosti obou světů. Tyto dva světy existují proti sobě ve vzájemné komunikaci: na mrtvé vzpomínáme, modlíme se za ně, děkujeme za jejich život, apoštol Pavel se za ně dokonce nechával křtít – to všechno ve víře v Boha, který **jediný probouzí ze smrti do života, křísí mrtvé k životu s Bohem a v Bohu**.

Významná je odpověď Samuela Saulovi, ve které říká: „*Proč se ptáš mne, když Hospodin od tebe odstoupil a stal se tvým protivníkem?*“ Saul používá proroka jako nástroj jednání proti Bohu. Ptá se mrtvého člověka, namísto aby se ptal živého Boha. Mrtvého ruší z jeho klidu, ale sám pokoje nedosáhne. Jeho strach je ještě větší, umocněný sdělením, že zítra bude Saul i jeho synové tam, kde je on. Saul tak nepatřičným způsobem dostává odpověď na nepatřičnou otázku. Jedná ve strachu, bojí se nepřítel, bojí se, že ztratí království, vliv a moc. Dovořuje svůj pád, odklon od Boha. Zpráva, kterou obdržel, působila jako orákulum, osudová věštba, která na něho skutečně dolehla a rozdrtila ho. Byla přirozeným vyústěním a dokonáním jeho svévole. Jak by všechno mohlo být jinak, kdyby si Saul osvojil a udržel jinou biblickou zásadu. Našel by v ní i řešení pro svůj svíravý a všudypřítomný strach: „**Počátek moudrosti je bázeň před Hospodinem**.“ Ta se mi jeví jako nejprůhlednější argument a odpověď na většinu otázek o věcech mezi nebem a zemí. **David Frýdl**

O ŽIDOVSKÉM SVÁTKU PESACH

Pesach, jehož první den připadá na čtrnáctého nisanu, patří mezi tři židovské svátky, které nesou přídomek „poutní“. Je tomu tak z prostého důvodu – v době existence jeruzalémského Chrámu bylo povinností všech židů vykonat během těchto svátků pout' do Jeruzaléma spojenou s obětí Hospodinu. V křesťanském prostředí je svátek znám z evangelií, neboť v jeho časovém rámci došlo k ukřižování Ježíše Krista. Ustanovení Pesachu můžeme nalézt ve dvanácté kapitole Druhé knihy Mojžíšovy, kde se o něm hovoří jako o „*hodu beránka*“. Název svátku Pesach je spojován se dvěma skutečnostmi. Jednak vychází z významu hebrejského slovesa „*pasach*“, jež lze překládat jako „*kulhat, pomi-*

nout, přeskočit“ a které můžeme chápat ve významu Hospodinova překročení hebrejských prvorozenných při desáté egyptské ráně, a dále ze slova „*pesach*“, které označuje beránka, který byl obětován a o první pesachové noci sněden a jehož krev byly pomazány veřeje židovských obydlí jako znamení pro Hospodina. V judaismu hrají události spojené s vyvedením židů z Egypta zcela zásadní roli a jsou každý den připomínány při synagogální bohoslužbě. Důležitost svátku podtrhuje skutečnost, že jeho slavení není vnímáno pouze jako připomínka Hospodinova mocného činu, ale jako zpřítomnění tehdejších událostí, které mají pro židovský národ dalekosáhlý dopad. **Antonín Šedivý, student HTF UK**

STRÍPKY Z ARCHIVU

Původ velikonočních zvyků a obyčejů
aneb Co se psalo v Zápase 18/1946

Milí čtenáři, následující článek není zcela v souladu se současnou znalostí na poli bádání o náboženství a kultuře starověkého Předního východu. Přesto má svůj „půvab“, zachytil podstatu věci a my jsme ho vybrali do nové rubriky Strípky z archivu aneb Co se psalo v Zápase... Věříme, že oceníte nejen pohled našich otců na původ některých velikonočních zvyků, ale i další články, které budou – ve spolupráci s naším archívem ústřední rady vycházet v této rubrice.

BARVENÍ VELIKONOČNÍCH VAJÍČEK

Zastřený charakter pohanské oběti podržel i jiný velikonoční zvyk, tzv. barvení velikonočních vajíček. Přeneseme se na okamžik do pravlasti tohoto velikonočního zvyku! Nad Babylonom se tyčila do veliké výšky sedmistupňová věž babylonských baalů. Každý stupeň této velkolepé stavby představoval zvláštní chrám, zasvěcený jednomu z hlavních babylonských bohů, t.j. jedné z pozorovaných hvězd nebeského prostoru. Tak vrstvil se jeden chrám na chrám druhý, až ve výši 200 metrů trůnil chrám sedmý, a v každém z těchto chrámů uctíván stupeň za stupněm podle pořádku bůh léčby Nergal-Mars, obchodu Nabu-Merkur, války Minurta-Saturn, politické moci Marduk-Jupiter, a slavná trojice bohů: bůh zrození Sin-Měsíc, lásky Ištar-Venuše, a nejvyšší bůh Samach-Slunce. Každý stupeň babylonské věže byl pak obarven jinou barvou v duhovém pořadí od modré přes zelenou, žlutou, pomerančovou, červenou, stříbrnou až k zlaté, která na jejím vrcholku zářila jako slunce samo. A jeho záře v době jarních paprsků slunečních, které vibrovaly v čistém vzduchu novým teplem zrození jarní vegetace a nového života, rozjasňovala i lidem tváře k úsměvu a touhou k životu. Uvědomovali si, co pro ně znamená teplo, uvědomovali si, co pro ně znamená příroda; ona je pramen všeho života! Poznání to bylo pak tak silné, že na okamžik zapomínali i na své denní starosti, na obchod,

přestávali býti ziskuchtiví, vypočítaví a stávali se sami štedří, neboť příroda tak štedrá v životních potřebách k lidem, musí dojít i od lidí své odměny! Slavili proto nádherné jarní slavnosti, při nichž z počátku podle starých primitivních názorů orientálních, patrných ještě v starozákonním „*oko za oko, zub a zub*“, řídili se Babyloňané, když chtěli odměnit přírodu či lépe bohy této přírody, zásadou, že „*život musí být odměněn životem*“. Proto v jarním díkučinění obětovali v roztopených pecích, sálajících životodárným teplem, svým přírodním bohům-baalům mladé lidi plné života.

Teprve mnohem později docházeli i v Babyloňe k názoru, že možno lidské živoucí oběti nahradit jinými obětmi, neživoucími obětmi zástupnými, v nichž však přesto musil býti zárodek života utajen zcela zřejmě a nepochybně. Pozorování přírody musilo je dovést k nejzjevnějšímu zdroji utajeného budoucího života; tím bylo vejce. Jaká to zde byla až úžasná podobnost se zdánlivě mrtvou a přece jarním teplem oživující přírodou? Vejce, zdánlivě mrtvá věc, a teplem oživuje! Není-li již v něm zachycen nejlepší reflex tajemného dění přírody? Tak si usuzovali před dávnými a dávnými lety v Babyloňe a začali obětovati svým bohům při jarních slavnostech obnoveného života v přírodě jako symbol utajovaného a probouzejícího se žití místo lidí jen vajíčka. A aby byla dána záruka toho, že při sedmi přírodních astrálních

božstvech bude obdarováno jarní obětí jen to božstvo, kterému obětující svou obět' určil, stávalo se zvykem, že k oběti dávaná vejce byla barvená barvou, jež odpovídala barvě, zasvěcené tomu či onomu bohu. Tak zelená vajíčka byla určena bohu léčby Nergalovi, modrá bohu obchodu Nabuovi, červená bohu války Minurtovi, žlutá bohu moci Mardukovi, pomerančová bohyni lásky Ištar, bílá bohu zrození Sin a zlatá nejvyššímu bohu Samachovi. Tento zvyk, nikoliv poslední, asi pro svou dobovou vhodnost a originalitu, se udržel věky. Zapomněl se sice jeho vlastní smysl, ale zvyk trval, zvláště když na západě byl později pravděpodobně posílen ještě i jiným zvykem, odkoukaným ze štedrosti jarní, barvami květů marnotratné přírody, totiž zálibou římských žen ve vzájemném obdarování se o jarních floraliích pestrými dárky pro štěstí, mezi nimiž bývala i malovaná vajíčka. A tak i vy, když o Velikonocích jste se těšili malováním kraslic a barvením vajíček, pomněte, že prapůvod toho je až v dávné Babyloňi a že to, co nazýváme dnes pouhým folklorem a zábavnou hrou pro děti, mělo svůj základ v nejstrašnějším nábožensko-obětním kultu hrozných baalů babylonských a jen to, že se člověk odedávna snaží vždy povznést z primitivních názorů náboženských, jako jest ctení prapouhých sil přírodních, k ethickému chápání životního dění, zjemnilo jeho náboženské přesvědčení až na nynější vysoký stupeň křesťanský.

Z DOPISŮ NAŠICH ČTENÁŘŮ

POPELEČNÍ MODLÁŘSTVÍ

Setkal jsem se nedávno s názorem, vyjádřeným nejmenovaným farářem naší církve, že obřady Popeleční středy sklouzávají k modlářství. Jako autor bohoslužebného formuláře, podle něhož se příslušné obřady provádějí, musím s tímto názorem polemizovat.

Nerozumím dobře, co se může na symbolice popela při křesťanské liturgii jevit modlářského. Užívání popela při náboženských rituálech jistě znala pohanská antika, nicméně při očistných a kajicných obřadech měl popel (případně prach) své místo i v biblickém Izraeli, o čemž ještě bude řeč. Modlářstvím v zásadě rozumíme uctívání čehokoli, co není Bůh. Ve starozákonním kontextu se pak modlářství projevuje zejména uctíváním přírody a projevováním náboženské úcty přírodním předmětům. Popel užívaný při obřadech Popeleční středy je pochopitelně látka přírodního původu. Snad proto někdo spatřuje v užívání popela projev modlářství – adoraci stvoření místo Stvořitele?

Při oněch obřadech se však k popelu nemodlíme ani jej nevzýváme! Právě k tomuto účelu přítom u pohanů bývaly přírodní předměty vystavovány. Na rozdíl od římskokatolického ritu není v našem husitském obřadu popel ani žehnan či svěcen. V prosté modlitbě duchovní prosí Boha, aby

se popel stal znamením pokání a nádeje na odpuštění hříchů všem, kdo pokání činí. Slovy „*stát se znamením*“ se nemíní magická proměna popela v jinou látku, nýbrž změna v našem vnímání: odted' nám popel má připomínat lidskou pomíjivost (z drtivé většiny našich tělesných pozůstatků skutečně nezbude než popel) a nutnost obrátit se k Bohu, o němž se Jób, sedící v popelu (Jb 2, 8; 42,6), vyjádřil takto: „*Já vím, že můj Vykupitel je živ a jako poslední se postaví nad prachem*“ (Jb 19,25).

V Agendě vydané V. Drtinou v 50. letech je tato Jobova výpověď víry uvedena jako součást modliteb při pohřebním obřadu.

Jak vidno, při obřadech Popeleční středy opravdu popel není předmětem náboženské úcty ani magické manipulace. Mluvit tedy o symbolickém jednání s popelem jako o formě modlářství mi přijde nejen naprosto mylné, ale i nebezpečné. Hrozí tu riziko upřílišněného spiritualismu, podceňujícího biblicky doložený fakt, že Bůh s ohledem na lidskou slabost při komunikaci se svým lidem využívá i hmotných prvků, usnadňujících pochopení a přijetí jeho slova (popel – znamení pomíjivosti, smutku a pokání, olej – znamení požehnání a uzdravení, voda – znamení očisty, krev – znamení oběti života atd.). Nyní k slíbenému užívání popela ve sta-

rém Izraeli. K rituálnímu očišťování se používal popel z obětované jalovice (Num 19,9, Žid 9,13). Užívání popela jako symbolu smutku a kajicnosti doprovázejícího půst je doloženo u proroků (např. Iz 58,5, Jer 6,26, Ez 27,30). Podle Gn 18,27 (Abraham nazývá sám sebe prachem a popelem) a hlavně Gn 3,19 („*Prach jsi a v prach se obrátíš*“) popel odkazuje na lidskou smrtelnost, přičemž smrt – jak víme – je mzdou hříchu. Proto i pomocí symboliky popela je člověk vybízen k obrácení se a návratu k Bohu, dokud je čas (srv. Jon 3,6). O sypání popela na hlavu kajcníků se zmiňují již starověcí církevní otcové. Rituál Popeleční středy má své kořeny v galikánské liturgii raného středověku, podle níž byli na počátku postní doby kajcníci posypáváni popelem, zatímco si oblékali žiněné roucho. Od 10. století začali kněží popelem označovat všechny věřící, neboť pokání přece potřebuje každý! Na závěr dodávám, že souvislost mezi popelem a pokáním vnímal sám Ježíš, když na adresu zatvrzelých obyvatel galilejských měst prohlásil: „*Běda ti, Chorazin, běda ti, Betsaida! Kdyby se byly v Týru a Sidónu děly takové mocné skutky jako u vás, dávno by byli oblékli žiněné šaty, sypali se popelem a činili pokání*“ (Mt 11,21).

Lukáš Bujna, farář v Sokolově

ZPRÁVY

Pozvání do Nového Strašecí

Náboženská obec Církve československé husitské v Novém Strašecí srdečně zve ke slavnostní bohoslužbě na Pondělí velikonoční dne 1. dubna ve 14 hodin do Husova sboru v Novém Strašecí, kterou s dalšími duchovními vykoná pražský biskup Doc. ThDr. David Tonzar, Th.D. Během této mimořádné bohoslužby přijme svátost kněžského svěcení bratr kazatel Mgr. Michal Balek.

Náboženská obec v čele s radou starších se na tuto událost pečlivě připravovala. Postarala se, aby proběhly mnohé stavební úpravy a Husův sbor v Novém Strašecí mohl přivítat významné hosty a být důstojným místem této mimořádné události v životě náboženské obce. Během posledních měsíců se podařilo dokončit opravu střechy, rekonstruovat elektroinstalaci, opravit a natřít vnější plášť budovy a především opravit vnitřní omítky a Husův sbor nově vymalovat. Tak velikou rekonstrukci jsme mohli realizovat jen díky významné finanční pomoci mnoha subjektů. Za pomoc děkujeme Diecézní radě ČČSH v Praze, za dotaci děkujeme městu Nové Strašecí a firmě Čestav v čele s jejím majitelem panem Petrem Dolejškem za mimořádně vstřícný přístup při opravě sboru. Těšíme se na setkání, které nás duchovně obohatí a přinese požehnání naší náboženské obci a tím celé naší církvi. red

Katechetická konference

Srdečně zveme duchovní i laiky na katechetickou konferenci, která se uskuteční 10. dubna od 9.30 hodin v budově úřadu ústřední rady v Dej-

vicích. Hlavní přednášející bude Mgr. E. Muroňová, Ph.D. z Katechetického a pedagogického centra v Ostravě. Účast na konferenci je doporučena duchovním do 5 let služby, metodikům pro duchovní péči a výuku náboženství i všem, kteří se věnují vyučování náboženství. Přihlášky zasílejte do konce března na adresu naukového odboru: kristyna.mlynkova@ccsh.cz. red

Výstavy v Hradci Králové

Zveme do Sboru kněze Ambrože v Hradci Králové na vernisáž výstavy fotografií Martiny Jurčkové a multimediální instalace Varel Oberreiterové 2. dubna v 17.30 hodin s hudebními improvizacemi Davida Matěny na varhany a Varel Oberreiterové na bicí.

Co si lidé psali před sto lety

Regionální muzeum Mělník vás srdečně zve na výstavu velikonočních pohlednic a forem na beránky. Výstava s příznačným názvem „Veselé Velikonoce“ představí historické pohlednice s velikonoční tematikou. Pro rodiny s dětmi, zvědavé návštěvníky, jednotlivce každého věku, budou na výstavě uchystány hádanky a úkoly.

Simona Koblížková

Poděkování

Výroční diecézní shromáždění v Bratislavě tímto děkuje bratru faráři Jiřímu Vohryzkovi a jeho manželce za práci s českou a slovenskou menšinou v Rumunsku a za sociální činnost v Rakousku (účast na přípravách sběru šatstva, potravin aj. pro tato místa).

DR Bratislava

Ústřední rada ČČSH hledá redaktora/redaktorku Českého zápasu, periodického tisku ČČSH

Předpoklady: VŠ vzdělání (teologického nebo žurnalistického směru, popř. jiné humanitní), výhodou praxe v oboru, publikační činnost, předpokladem schopnost kreativního myšlení, základní znalost používání grafických programů na PC, ochota učit se nové věci, členství v ČČSH, občanská bezúhonnost.

Přihlášku obsahující životopis, motivační dopis, kontaktní údaje a případně reference zašlete do 2. 4. 2013 na Úřad ÚR ČČSH k rukám ředitelky poštou na adresu: ÚR ČČSH, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6, nebo e-mailem: katerina.kozakova@ccsh.cz, termín nástupu dohodou.

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Prázdný hrob

Tajenku získáte, když nahradíte jednotlivé symboly písmenky podle klíče.

⊞ = A	⊞ = J	⊞ = P
⊞ = Á	⊞ = K	⊞ = Ř
⊞ = D	⊞ = L	⊞ = S
⊞ = E	⊞ = M	⊞ = T
⊞ = Ě	⊞ = N	⊞ = V
⊞ = I	⊞ = O	

(Řešení z minulého čísla: Pán je potřeba.)

Jana Krajčířiková

Nebudeš se ničemu takovému klanět

Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit.

Oltářní obraz v kostele sv. Mořice v Kroměříži

Byl jsem nedávno na pohřbu jednoho dobrotivého člověka v Olo-mouci. Pohřeb byl zahájen zádušní mší v chrámu sv. Mořice. Nevěděl jsem, kdo byl svatý Mořic. Tak jsem se o něj začal zajímat. Mořic, latinsky Mauritius (čti Mauricius), se narodil ve 3. století po Kr. v Egyptě. Někdy bývá zobrazován jako mouřenín (černoch), jindy jako běloch. Byl velitelem římské tzv. Thébské legie. Tato legie byla oddílem křesťanů naverbovaných v okolí egyptských Théb římským císařem Maximianem. Thébská legie se měla zúčastnit tažení v Galii v letech 286 – 287 a zde se podílet na potlačování vzpoury proti císaři. Nedaleko Ženevského jezera dostali křesťané rozkaz obětovat pohanským bohům, jak bylo před důležitou bitvou zvykem v římském vojsku. Avšak Thébská legie tento rozkaz odmítla provést a stáhla se do Agauna (dnešní St. Maurice ve Švýcarsku). Ostatních rozkazů císaře zůstali legionáři poslušni. Maximianus dal přesto za trest legii zdecimovat (každý desátý byl popraven). Vojáci povzbuzování Mořicem však dál odmítali účast na pohanském kultu a tak decimace pokračovala, až byla celá Thébská legie pobita do posledního muže včetně Mořice. Záznam o této historii pochází z roku 445 od biskupa Eucheria z Lyonu. Na místě umučení byl v 6. století postaven klášter, který přetrval až dodnes. Památka na mučedníky v čele s Mořicem je živá zejména v severní Itálii a v Porýní. Co na to věda? Věda nás o toto živé svědectví víry málem připravila. Existence této události je některými historiky zpochybňována – zejména na základě toho, že v dané době se již decimace neprovozovala a že neexistují důkazy, že by se Maximianus nějak výrazněji podílel na pronásledování křesťanů, které v té době zuřilo ve východní části říše. Tento závěr se mi zdá neodpovědný. V letech 1944–1949 proběhly ve Svatých Mořicích vykopávky, které potvrdily reálný základ události, počet zde umučených křesťanů se odhaduje na šest tisíc. Věda tedy našťásti své pochybení napravila. Ale co kdyby se konaly vykopávky na nesprávném místě a nic by se nenašlo? Není lépe dát za pravdu svědectví Eucheria z Lyonu? Petr Hladík

ZEKUMENY

KNIHA NABÍZÍ DŮKAZY, ŽE PIUS XII. ZACHRAŇOVAL ŽIDY

Kniha Gordona Thomase Papežovi Židé – která právě vychází ve Velké Británii a nedávno vyšla v USA – nabízí nové důkazy, že se ctihodný Pius XII. snažil zachránit Židy před holocaustem. Gordon Thomas „vypátral rodinné příslušníky, originální dokumentaci a prokázal to, co se o této záležitosti obecně věřilo před příchodem 60. let 20. století,“ řekl Ronald Rychlak, který se tímto tématem zabývá a napsal o něm řadu prací. „Ukazuje to, co tehdy všichni – oběti, zachránci i viníci – věděli: že Pius XII. byl velkým zastáncem obětí holocaustu.“ Guardian – bez uvedení jmen osob ve Vatikánu – uvádí, že Vatikán je knihou Papežovi Židé tak nadšený, že podporuje přípravu celovečerního dokumentárního filmu, který plánuje natočit britský producent, jenž na něj zakoupil práva. Allen Jewhurst, který produkuje dokumentární filmy pro sérii BBC Panorama, řekl, že po setkání se dvěma kardinály ve Vatikánu nyní s Thomasem doufají, že získají výhradní přístup do archivů. „Doufáme, že tento film definitivně prokáže, jaká byla skutečnost,“ řekl Jewhurst. „Lidé ve Vatikánu říkali: ‚To je báječné, že pravda nakonec vyjde najevo,‘“ uvedl Thomas. Res Claritatis

PREZENTACE KNIHY TOMÁŠE HALÍKA V ŘÍMĚ

Na Papežské univerzitě sv. Tomáše Akvinského – Angeliku v Římě byl prezentován za účasti autora italský překlad knihy Tomáše Halíka „Vzdáleným nablízkou“ (Vicino ai lontani). Oficiální vatikánská knižnice Libreria editrice Vaticana, která vydává především díla Benedikta XVI. a úřední dokumenty Svatého stolce, vydala loni překlad knihy s předmlouvou předsedy Rady evropských biskupských konferencí kardinála Reinharda Marxe. Je to vůbec poprvé, kdy vatikánská knižnice vydává dílo českého teologa. Slavnostního uvedení knihy ve Vatikánu se kromě autora, kardinála Duky, zástupců velvyslanectví ČR a Svatého stolce zúčastnil také rektor Papežské univerzity sv. Tomáše Akvinského Miroslav Konštanc Adam O. P. Kniha nabízí nevšední pohled na vztah náboženství, víry a spirituality ke kultuře a dnešní společnosti. Již dříve získala Cenu za nejlepší evropskou teologickou knihu let 2009–10 a v USA byla v roce 2010 vyhlášena Knihou měsíce. Podle ČBK

Týdeník Církve československé husitské

Vydává Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 166 26 Praha 6.

Redakce: ThDr. Klára Břeňová, Mgr. Ervín Kukuczka, tel.: 220 398 107, e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz. Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků. Tisk: Grafotechna, Distribuce: A.L.L. production s.r.o., F. V. Veselého 15, 190 00 Praha 9

